

Sygn. akt IV CSK 452/19

POSTANOWIENIE

Dnia 24 stycznia 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Katarzyna Tyczka-Rote

w sprawie z powództwa L. K.
przeciwko Akademii Wychowania Fizycznego i Sportu [...] w G.
o zapłatę,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 24 stycznia 2020 r.,
na skutek skargi kasacyjnej powoda
od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 27 listopada 2018 r., sygn. akt I ACa (...),

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od powoda na rzecz pozwanej kwotę 2700 zł (dwa tysiące siedemset zł) tytułem kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Powód L. K. wniósł pozew przeciwko Akademii Wychowania Fizycznego i Sportu [...] w G. domagając się zasądzenia na swoją rzecz od pozwanej kwoty 105 548,72 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od kwoty 78 102,30 zł od dnia 24 grudnia 2015 r. do dnia zapłaty, a od kwoty 27 446,42 zł od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty, tytułem odszkodowania za szkodę spowodowaną wypowiedzeniem łączącej strony umowy przed upływem terminu, na

jaki została zawarta. Ostatecznie rozszerzył powództwo odszkodowawcze do kwoty 113.621,20 zł.

Sąd Okręgowy w G. w dniu 25 października 2017 r. wydał wyrok wstępny, w którym uznał roszczenie powoda za usprawiedliwione w zasadzie.

Według ustaleń powód, obecnie zajmujący się szkoleniem pingpongistów, będący wielokrotnym medalistą mistrzostw świata i Europy w tenisie stołowym, który m. in. reprezentował w przeszłości klub sportowy AZS pozwanej AWFis od jesieni 2012 r. prowadził nieodpłatnie treningi tenisa stołowego w tym klubie, następnie otrzymywał za to wynagrodzenie w kwocie ok. 800 zł miesięcznie, finansowane z grantów z Urzędu Miasta G.. Powód był zainteresowany miejscem na prowadzenie letnich obozów sportowych, z bazą noclegową oraz salami na treningi, gdyż wznowił działalność gospodarczą „A.”. Formą gratyfikacji dla powoda za jego działalność w klubie AZS miała być możliwość organizowania obozów na terenie pozwanej, przy promocyjnych stawkach za noclegi i korzystanie z sal treningowych. Obozy miały jednocześnie zainteresować młodzież tenisem stołowym oraz nauką w pozwanej Akademii, lub treningami w AZS AWF. W dniu 17 czerwca 2013 r. (na krótko przed rozpoczęciem pierwszego turnusu obozów organizowanych przez powoda) strony podpisały umowę przygotowaną przez pozwaną. Jej przedmiot stanowiła „wzajemna współpraca w zakresie promowania tenisa stołowego w nawiązaniu do najlepszych tradycji” pozwanej, w której pozwana zobowiązała się do udostępnienia powodowi hali sportowej oraz domu studenta po cenach preferencyjnych w okresach letnich 2013 -2016 oraz sali sportowej w obiekcie Akademii w okresie roku szkolnego na prowadzenie treningów sportowych tenisa stołowego. Powód miał płacić za wynajem pomieszczeń hotelowych kwotę 8 zł brutto za dobę za osobę. Powód mógł też w miarę możliwości korzystać z zewnętrznych obiektów za zryczałtowaną kwotę 1 000 zł brutto miesięcznie i promować pozwaną, przygotować eventy międzynarodowe i krajowe promujące tenis stołowy, a także przeprowadzić wraz z pozwaną szkolenie trenerów i instruktorów tenisa stołowego. Umowa została zawarta na czas określony - do 31 sierpnia 2016 r. Nie zamieszczono w niej postanowień dotyczących możliwości wcześniejszego rozwiązania. Część treningów na terenie AZS AWF powód prowadził w ramach swojej działalności gospodarczej, na co

skarżyli się rodzice zawodników AZS. Skargi dotyczyły m.in. dodatkowych opłat pobieranych przez powoda za treningi z zawodnikami. W dniu 22 września 2014 r. do kierownictwa AZS AWF wpłynęło pismo z żądaniem doprowadzenia do prawidłowego szkolenia zawodników AZS. Już wtedy zarząd AZS rozważał rozwiązanie współpracy z powodem. W marcu 2015 r. zawieszono bezterminowo współpracę z powodem. Pozwana w tym czasie funkcjonowała w trybie naprawczym i była zobowiązana do sporządzania szczegółowych sprawozdań finansowych. Jesienią 2014 r. Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego przeprowadziło kontrolę m.in. umowy zawartej między stronami. Wątpliwości wzbudziły niskie stawki opłat za wynajem pomieszczeń noclegowych i hali sportowej. Władze pozwanej wskazywały na dodatkowe świadczenia powoda (stoły do gry w tenisa stołowego o wartości 100 000 zł, szkolenie trenerów i instruktorów). O potrzebie wykonania tych świadczeń powiadomiły też powoda, podobnie jak o rozważanej możliwości podniesienia odpłatności za najem. Powód dostarczył pozwanej stoły (zabrał je jednak po zakończeniu współpracy z pozwaną). Deklarował możliwość wyrażenia zgody na zmianę stawki za wynajem miejsc noclegowych i sali sportowej. Do przeprowadzenia szkoleń dla trenerów ostatecznie nie doszło z powodu nieprzygotowania przez powoda ich programu, pozwana nie była też promowana w czasie imprez sportowych w sposób, jakiego oczekiwała, rozczarował ją również charakter organizowanych imprez. Wiosną 2015 r. powód przesłał pozwanej harmonogram zapotrzebowania sali na sezon letni 2015 r. Planował także przeprowadzenie obozów letnich w obiektach pozwanej. Ofertę zamieścił na stronie PZTS. Pismem z 24 marca 2015 r. pozwana powołując art. 746 § 1 k.c. i wskazując na niezrealizowanie przez powoda zobowiązania do działań promujących ją oraz nieprzeprowadzenie we współpracy z Uczelnianym Centrum Edukacji Ustawicznej przewidzianych w umowie szkoleń trenerów i instruktorów tenisa stołowego, złożyła oświadczenie o wypowiedzeniu umowy ze skutkiem na dzień 30 kwietnia 2015 r.

Powód kwestionował skuteczność wypowiedzenia. W sezonie letnim 2015 r. zmienił miejsce obozu sportowego i zorganizował go w L..

Sąd Okręgowy uznał umowę zawartą przez strony za łączącą w sobie elementy umowy o świadczenie usług oraz elementy umowy najmu, przy czym

za przeważający uznał interes powoda realizowany w ramach postanowień kreujących najem, co doprowadziło do zastosowania przepisów ograniczających możliwość wypowiedzania terminowych umów najmu. Mimo więc, że Sąd uznał, iż pozwana mogła być niezadowolona ze sposobu wykonania przez powoda jego obowiązków, to ostatecznie stwierdził, że szczególna ochrona przysługująca najemcy lokalu (korzystny najem w okresie wakacyjnym potraktował jako przeważającą część gratyfikacji należnej powodowi za świadczone przez niego usługi) pozbawiała pozwaną uprawnienia do wypowiedzenia umowy i odmowy udostępnienia powodowi pomieszczeń na sezon letni 2015 r. W konsekwencji wypowiedzenie złożone przez pozwaną uznał za niezgodne z umową i uzasadniające odpowiedzialność odszkodowawczą pozwanej.

Sąd Apelacyjny w (...), rozpoznający sprawę na skutek apelacji pozwanej, odmiennie ocenił dominujące elementy umowy stron. Przyjął, że umowa ta była umową nienazwaną z elementami różnych umów, ale najbardziej zbliżoną do umowy o świadczenie usług, o której mowa w art. 750 k.c., wobec czego miały do niej odpowiednie zastosowanie przepisy o umowie zlecenia, w tym również przepisy art. 746 § 1 - 3 k.c., zgodnie z którymi każda ze stron takiej umowy ma prawo do jej rozwiązania i nie mogła zrzec się z góry uprawnienia do jej wypowiedzenia z ważnych powodów, nawet jeśli umowę zawarto na czas oznaczony. Sąd odwoławczy podkreślił czynnik wzajemnego zaufania stron leżący u podstaw regulacji dotyczącej wypowiedzenia. Ocenę czy istnieją ważne powody uzasadniające wypowiedzenie przeprowadził z uwzględnieniem okoliczności faktycznych sprawy, w tym treści i celu łączącej strony umowy. Za ważny powód wypowiedzenia uznał utratę zaufania do przyjmującego zlecenie oraz uzasadnioną ocenę, że cel umowy nie zostanie osiągnięty z przyczyn leżących po jego stronie. Wskazał, że powód ze swojej winy nie przeprowadził szkolenia trenerów i instruktorów tenisa stołowego wraz z Uczelnianym Centrum Edukacji Ustawicznej pozwanej, ponieważ nie przygotował wytycznych i programu tego szkolenia. Nie przygotował też eventów międzynarodowych i krajowych promujące tenis stołowy. Wyjaśnienia powoda, że przyczyną było nieposiadanie potrzebnego doświadczenia, Sąd uznał za niewystarczające usprawiedliwienie faktu niewykonania tej części umowy. Przeprowadzona ocena doprowadziła

Sąd Apelacyjny do zmiany zaskarżonego wyroku i oddalenia powództwa oraz stosownego orzeczenia o kosztach procesu.

W skardze kasacyjnej powód zarzucił naruszenie prawa materialnego przez niewłaściwe zastosowanie art. 65 § 1 i 2 k.c., a także art. 750 w zw. z art. 746 § 1 - 3 k.c., błędną wykładnię art. 353¹ w zw. z art. 65 § 2 k.c., niezastosowanie art. 673 § 3 k.c. i art. 471 k.c. We wnioskach domagał się uchylenia zaskarżonego wyroku w całości oraz rozstrzygnięcia sprawy co do istoty przez oddalenie apelacji pozwanej i przyznanie powodowi zwrotu kosztów postępowań apelacyjnego i kasacyjnego.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną pozwany wniósł o jej oddalenie oraz o zasądzenie od powoda na jego rzecz kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna ukształtowana została w przepisach kodeksu postępowania cywilnego jako środek odwoławczy o szczególnym charakterze, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa i jednolitości wykładni, a także w celu usunięcia z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń nie satysfakcjonujących stron.

Koniecznej selekcji spraw służy instytucja tzw. przedsądu, ustanowionego w art. 398⁹ k.p.c., w ramach którego Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny sprawy przedstawionej mu ze skargą kasacyjną. Zakres przeprowadzanego badania jest ograniczony do kontroli, czy w sprawie występują przewidziane w art. 398⁹ § 1 pkt 1 - 4 k.p.c. okoliczności uzasadniające przyjęcie skargi do rozpoznania.

Skarżący uzasadnił potrzebę rozpoznania jego skargi kasacyjnej przesłankami przewidzianymi w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c. to znaczy wystąpieniem w sprawie istotnego zagadnienia prawnego i oczywistą zasadnością złożonej skargi.

Istotne zagadnienie prawne sprecyzował jako potrzebę wyznaczenia reguł kwalifikowania umów o charakterze mieszanym, w których występuje kluczowy element umowy nazwanej. Zdaniem powoda w przypadku takich umów dla oceny ich charakteru decydujące znaczenie powinno mieć zawsze określenie dominującego interesu ekonomicznego (praw i obowiązków) i przez jego pryzmat

kwalifikowanie danej umowy jako określonej umowy nazwanej ze wszystkimi tego konsekwencjami, a dopiero wtedy, gdy okaże się to niemożliwe, kwalifikowanie umowy jako nienazwanej lub umowy o świadczenie usług, jeśli jej przedmiotem rzeczywiście są usługi, a nie rzeczy lub prawa.

Oczywistą zasadność skargi powód upatrywał w oczywiście błędnym zastosowaniu przez Sąd Apelacyjny przepisów o zleceniu zamiast przepisów o umowie najmu. Podniósł ponadto, że nawet w wypadku uznania, że umowę można by zakwalifikować jako zlecenie, to błędnie zastosowano przepis art. 746 § 2 k.c., przyjmując, iż została wypowiedziana z ważnego powodu, gdyż - zdaniem skarżącego - taki powód nie wystąpił.

Istotne zagadnienie prawne to doniosły problem prawny, nowy lub już wcześniej występujący, lecz nadal niedostatecznie rozważony i wyjaśniony, mający znaczenie nie tylko jako wątpliwość występująca w danej sprawie i rzutuująca na jej rozstrzygnięcia, ale powtarzający się w przestrzeni prawnej i mający ważne znaczenie także w innych sprawach. Problem taki powinien być ujęty w powiązaniu z przepisami prawnymi, na których tle powstał i sprecyzowany w wywodzie prawnym wskazującym na źródła i przedmiot niejasności i na możliwe rozwiązania interpretacyjne. Ze względu na odmienny cel instytucji przedsądu, nie może polegać na prostym odwołaniu się do podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia.

Wskazane przez skarżącą zagadnienia prawne nie jest istotne w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.

Uzasadnienie zagadnienia prawnego zostało połączone z uzasadnieniem podstaw kasacji, co nie jest prawidłowa konstrukcją. Wyróżnione zostały jedynie wnioski sformułowane w nawiązaniu do przesłanek przedsądu, jednak ściśle w kontekście okoliczności faktycznych sprawy, co osłabia abstrakcyjność zagadnienia, konieczną ze względu na publicznoprawne ukierunkowanie podstawy z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. Argumentacja skarżącego, odwołująca się do kryteriów wykładni umów (art. 65 § 2 k.c.) nie podnosi nowych wątpliwości prawnych, ogniskuje się na analizie umowy stron, dążąc do odwrócenia stanowiska Sądu Apelacyjnego, który za dominujący cel umowy uznał zadania wyrażone w jej § 1 (wzajemna współpraca stron w zakresie promowania tenisa stołowego), a § 2 (przewidujący udostępnienie powodowi na preferencyjnych warunkach

obiektów hotelowych i sportowych) za określenie instrumentu prowadzącego do tego celu. Problemy konstrukcji i interpretacji umów o charakterze mieszanym zostały już należycie opracowane w piśmiennictwie i orzecznictwie (por. np. co do pierwszej kwestii - uchwałę pełnego składu Izby Cywilnej Sądu Najwyższego z dnia 28 kwietnia 1995 r., III CZP 166/94, OSNC 1995/10/135, a co do drugiej - orzeczenia Sądu Najwyższego z dnia 28 listopada 1950 r., C 355/50, OSN 1951/2/50, z dnia 6 maja 1969 r., I PR 103/7/6, wyroki tego Sądu z dnia 18 czerwca 1998 r., I PKN 191/98, OSNAPiUS 1999/14/449, z dnia 18 października 2006 r., II CSK 121/06, niepubl.). Skoro powód nie wskazał ważkich argumentów świadczących o niepełności czy nieprawidłowości przyjętych rozwiązań, a przeciwnie - akceptuje je, uważa jedynie, że ich zastosowanie powinno prowadzić do odmiennych ocen prawnych konkretnej umowy stron, to nie zostały spełnione przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.

Z kolei oczywista zasadność skargi kasacyjnej, o której mowa w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., zachodzi tylko wtedy, gdy dla przeciętnego prawnika z samej treści skargi - bez pogłębionej analizy i juredycznych dociekań - jednoznacznie wynika, że wskazane w niej podstawy zasługują na uwzględnienie. Skarżący powinien unaocznic tę oczywistość, jednak wskazując jedynie na argumenty mieszczące się w zakresie kognicji Sądu Najwyższego. Nie może więc powoływać się na wadliwość ustaleń faktycznych, ani opierać na innych faktach niż stanowiące podstawę rozstrzygnięcia (art. 398³ § 3 i art. 398¹³ § 2 k.p.c.). W rozpatrywanej sprawie i ta przesłanka przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie została wykazana przez skarżącego. Jej przejawem miało być błędne zastosowanie przepisów o zleceniu zamiast przepisów o najmie, ewentualnie - gdyby jednak uznać że w umowie dominowały elementy umowy zlecenia - błędne zastosowanie art. 746 § 2 k.c., spowodowane nieuzasadnionym przyjęciem istnienia ważnego powodu do jej wypowiedzenia. Nie są to jednak oceny prawne, które można uznać za jednoznaczne, możliwe do przesądzenia bez głębszej analizy okoliczności sprawy - rozstrzygnięcie o charakterze prawnym umowy mieszanej wyjątkowo tylko może być oczywiste. W niniejszej sprawie stanowi istotę sporu między stronami, gdyż przesądza o zasadności lub niezasadności roszczeń odszkodowawczych powoda, a sposób jego rozstrzygnięcia przez Sąd Apelacyjny z pewnością nie jest

jaskrawo nieprawidłowy. Podobnie problem kwalifikacji jako ważnej przyczyny wypowiedzenia umowy niewątpliwego faktu niewykonania przez powoda części zobowiązań nałożonych na niego w umowie i związanych ze wskazanym w tej umowie celem jej zawarcia. Ocena czy spowodowana tymi uchybieniami utrata zaufanie do kontrahenta, która uznawana jest za ważny powód wypowiedzenia umowy (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 maja 2002 r., V CKN 1030/00, niepubl.), była usprawiedliwiona, również nie mieści się w kategoriach oczywistości.

Uznać zatem należy, że nie wystąpiła żadna ze wskazanych przez skarżącego podstaw przysądu. Okoliczności sprawy nie wskazują również, aby zachodziły inne przesłanki przewidziane w art. 398⁹ § 1 k.p.c. Z tych przyczyn Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia tej skargi do rozpatrzenia.

O kosztach postępowania Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3 w związku z art. 398²¹ i art. 391 § 1 k.p.c. Wysokość zasądzonej kwoty uzasadnia § 2 pkt 6 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. z 2015 r., poz. 1800 ze zm.).